

Har samarbetet höglundare-kommunister avvecklats?

Vid stadsfullmäktiges första sammanträde efter nyvalen 1946 framträdde den socialdemokratisk-kommunistiska alliansen genom att de båda partierna valde en kommunist till andre vice ordförande, trots att partiet var det minsta i fullmäktige. På frågan om detta innebar en principiell samverkan gavs klara svar både av hr Höglund och kommunisterna. Hr Höglund förklarade att socialdemokratin och kommunisterna bildade "vänstern" inom fullmäktige, att deras valprogram "på många avgörande punkter är så sammanstämmande att detta kan möjliggöra ett praktiskt kommunalpolitiskt arbetsprogram", att ur politisk synpunkt "arbetarpartierna, som har majoritet, har rättighet till två platser och att de borgerliga får nöja sig med en". Kommunisten hr Knut Olsson sekunderade med uttalandet att ansvaret för den radikalare kursen i kommunalpolitiken "måste i första hand bäras av de socialdemokratiska och kommunistiska stadsfullmäktiggrupperna gemensamt och i samarbete".

Detta samarbete, som utåt främst klarlades genom samfällad aktion vid valet av representanter i nämnder och styrelser, fortsatte under de följande åren trots ständig kritik av de icke-socialistiska partierna. Vid 1947 års val av presidium deklarerade hr Höglund ännu en gång: "Är detta ett politiskt val, är det riktigt att arbetarpartierna, som gemensamt har majoriteten i fullmäktige, tillsätter två av ordförandeplatserna." Framför allt är det märkligt och stötande att samarbetet fortsatte även sedan kommunisterna genom förhållandet av Pragkuppen givit nya och klara bevis på sin fiendtlighet mot demokratin och sedan i anslutning härtill den socialdemokratiska regeringen kännetecknat kominformpartiet som femtekolonnare och stå-

ende "utanför den demokratiska gemenskapen". På partikongressen 1948 böjde sig hr Höglund formellt för sitt partis antikommunistiska grundsatser, men han fortsatte likafullt att i sin politiska verksamhet stödja kommunisterna. Under debatten om polisnämnden i Stockholm i april 1948 gick socialdemokrater och kommunister samman som om ingenting hänt. Denna hållning kostade hr Höglund det riksdagsmandat han vid denna tid eftersträvade, ty socialdemokratin vågade inte utmana väljarna genom att framföra kommunisternas skyddsling och skyddsherre. I Ny Dag rekommenderades hr

Höglund däremot: "en talangfull, erfaren politisk ledare, som också kunde medverka till att bryta den ödesdigra undfallenhetslinje som nu följes."

Kuppen i Prag lämnade höglundarna oberörda. Egendomligt nog reagerade de till en början inte heller för kommunismens och halvkommunismens nederlag vid 1948 års riksdagsval. Den 15 oktober 1948 valdes ånyo en kommunist till andre vice ordförande. Hr Höglund erkände visserligen att förhållandet mellan de båda "vänster"-partierna ändrats något sedan 1946; "kommunisterna uppträder mer fristående mot socialdemokratin i väsentliga frågor". Men att utesluta en kommunist från presidiet ville han inte. Den 6 december valdes kommunister till medlemmar i hemvärns- och civilförsvarsnämnderna — alltså i styrelser som gav utmärkta tillfällen till femtekolonnarbete — av de samverkande "vänster"-partierna. Gentemot kritiken anförde hr Höglund att man för en uteslutning av kommunisterna borde kräva "en konkretisering, så att det påvisades att de antingen i sin teori utvecklat en ståndpunkt som berättigar till ett sådant misstänkliggörande eller att från deras håll begåtts handlingar som är tillräckliga för att motivera deras utmönstrande ur civilförsvarsnämnden och ur hemvärnsnämnden". Man bör lägga märke till dessa ord. Att kommunisterna prisade Pragkuppen, förklarade läget i Sverige vara detsamma som i Tjeckoslovakien före denna kupp och ständigt anklagade den svenska regeringen för förräderi och krigshets var enligt hr Höglund inte nog för att göra dem misstänkta. De skulle sitta kvar i nämnderna tills de begått förräderi — tills de överbevisats om förräderi!

Ännu på hösten 1949 fortsatte samarbetet, vid val av presidium, vid omröstning rörande suppleant i polisnämnden. Först den 21 december fann höglundarna en frontförändring nödvändig. Den för ett år valde kommunisten i hemvärnsnämnden uteslöts. Hr Höglunds motivering lydde: "Det kommunistiska partiets hållning har otvivelaktigt under det senaste året i alltmer uppseendeväckande grad präglats av en bundenhet vid utländska kommunistiska partiorganisationers handlingsätt, ett eftersägande av politiska direktiv utifrån som även inom arbetarklassen, trots dess internationella inställning, verkat främmande och stötande. Det socialdemokratiska partiet har funnit denna alltmer fram-

trädande osjälvständighet motivera att icke låta kommunister delta i utredningar och uppdrag som gäller försvarets angelägenheter." Denna motivering är, som var och en ser, ett klart underkännande av 1948 års ståndpunkt. Vem vill göra gällande att kommunisternas opålitlighet framträtt eller bevisats först år 1949? Vad som drev hr Höglund att ändra taktik — inte ståndpunkt — var tydligen att ett fortsatt samgående innebar alltför stora risker för socialdemokratin vid de stundande valen.

Är samarbetet därmed definitivt avvecklat? Inför höglundarnas rent taktiska uppträ-

dande är det omöjligt att lita härpå. Hr Höglund och hans vänner kommer med all säkerhet att handla taktiskt även i fortsättningen. Bäst framgår detta av att de nu förnekar att samarbete någonsin förekommit; därmed vill de uppenbarligen säkra möjligheten av att återvända till politiken 1946—1949 — under förnekande av att den innebär samarbete. Det gäller att hjälpa dessa efter makten jäktande personer att förena taktik och anständighet. Det sker genom att det gemena samgåendet med femtekolonnarna underkänns av väljarna — så bestämt att den onda lockelsen för framtiden försvinner.